

UIT DE HISTORIE VAN KOEDIJK

door J.P. Geus

XXXVI - Oude landmaten

In het recreatiegebied, achter de Kleineer, zag ik een bordje staan met het opschrift "De zes geersen". Kennelijk was dit nu de naam van een weg en had men de naam ontleend aan één van de vele vroegere landnamen. Er zal een stuk land geweest zijn dat zo werd genoemd omdat het 6 geersen groot was, want een geers is een oude oppervlakte maat.

Omdat de oude landmaten nu niet meer worden gebruikt, gaat dit artikeltje over die oude maten.

Voor de herverkaveling werd vooral in de tuinbouw gewerkt met "snezen". Het land werd verhuurd per snees, de loonploeger had een tarief per snees en voor het benodigde poot- en plantgoed werd uitgegaan van het aantal snezen.

Ook de opbrengst, zoals bijvoorbeeld van aardappelen, werd uitgedrukt in het aantal kilogrammen per snees.

Snees is een landmaat die in Geestmerambacht al rond 1340 in gebruik was. Het woord snees betekent in feite "een twintigtal" en was ook in gebruik bij de handel in eieren en vis.

Een snees eieren betekende dan 20 eieren. Op de lagere school heb ik daar rond 1930 nog sommetjes mee moeten maken.

Als landmaat was een snees gelijk aan 20 vierkante roeden.

De benaming roede werd in de tuinbouw te Koedijk echter al lang niet meer gebruikt.

Voor de invoering van het metrieke stelsel, omstreeks 1820, werden de landoppervlakten in Geestmerambacht uitgedrukt in morgens, geerzen, snezen en roeden. Een Geestmerambachts morgen was verdeeld in 720 roeden of 36 snees of 3 geerzen. Een geers was 240 roeden of 12 snees. Een snees was 20 roeden.

Omgerekend in de thans geldende maten was:

Een morgen iets meer dan 0.90.00 ha. = 9000 vierkante meter

Een geers was circa 0.30.00 ha. = 3000 vierkante meter

Een snees was circa 0.02.50 ha. = 250 vierkante meter

Voor het land op de Geest van Sint Pancras en te Oudorp werd in het verleden gerekend met de Zijpse dijsroede. Daar bestond een morgen uit 600 roeden en was een geers 200 roeden of 10 snees.

Iedere streek had zo zijn eigen maten.

Een nog oudere landmaat, die in de 14e eeuw hier werd gebruikt, was het "want".

Een want was 6½ snees.

Geers, in het enkelvoud meestal gars, is afgeleid van het woord gras en duidde destijds op een oppervlakte grasland die nodig was om één koe te voeden.

Daarnaast bestond ook de landmaat "koeweide", die ook gebruikt werd voor een oppervlakte die nodig was om één koe te laten grazen. Een stuk vronland dat in 1530 in kaart werd gebracht was bekend als "De Vier Koeien wijde". Het land lag tussen Huiswaard en het zuidelijkste deel van de Vronermeer en het had een oppervlakte van 1 morgen en 276 roeden, wat iets meer is dan vier geerzen. Hier is overeenkomst tussen geers en gars en koeweide duidelijk aanwezig. Om op de zes geersen terug te komen, dat zal de naam geweest zijn van een stuk weiland met een oppervlakte van circa 1.80.00 ha., geschikt voor het weiden van zes koeien.